

Muutoksenhaku

12.07.2024

Sisällysluettelo

1 Muutoksenhaku	1
1.1 Mihin voi valittaa?	1
1.2 Kuka voi valittaa?	1
1.3 Valituskirjelmä	3
1.4 Valitusaika	5
1.4.1 Valituksen myöhästyminen	6
1.4.2 Valitusosoituksen puuttuminen	6
1.5 Valituskirjelmän käsittely	6
1.5.1 Täydentämismenettely	7
1.5.2 Valituksen peruminen	7
1.6 Oikaisumahdollisuuden tutkiminen	7
1.6.1 Itseoikaisu	7
1.6.2 Väliaikainen päätös	8
1.7 Lausunto	9
1.7.1 Lausunnon antaja	9
1.7.2 Lausunnon sisältö	9
1.7.3 Tiedoksi valittajalle	11
1.7.4 Asiamiehelle lähettäminen	12
1.7.5 Valittajan vastine	12
1.8 Lähettäminen muutoksenhakuelimelle	13
1.9 Lisäselvitykset	15
1.9.1 Samaa etuutta koskeva uusi hakemus	16
1.9.2 Muuta etuutta koskeva uusi hakemus	16
1.9.3 Myöhässä saapuneet lisäselvitykset	16
1.10 Suullinen käsittely	17
1.11 Muutoksenhakuelimen päätös	18
1.12 Oikeudenkäyntikulut ja -maksut	18

1 Muutoksenhaku

Tässä ohjeessa kerrotaan etuuksille yhteisistä muutoksenhaun menettelysäännöistä.

- Katso erikseen perustoimeentulotuen muutoksenhakuohjeet.

1.1 Mihin voi valittaa?

Muutoksenhakuelimet

Kelan tai muutoksenhakuelimen päätökseen haetaan muutosta valittamalla. Valitustiet vaihtelevat etuuksittain.

Kelan päätöksiin haetaan muutosta opintoetuuksia ja perustoimeentulotukea lukuun ottamatta pääasiallisesti **sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta**. Opintotuen, koulumatkatuen, korkoavustuksen, aikuiskoulutustuen lainatakauksen ja opintolainavähennyksen osalta muutosta haetaan **opintotuen muutoksenhakulautakunnalta**.

- Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan ja opintotuen muutoksenhakulautakunnan päätökseen voi hakea muutosta **vakuutusosoikeudelta**.

Jos Kelan päätös koskee ennakkoluvallista hoitoon hakeutumista tai valtion korvausta kiireellisen sosiaalipalvelun kustannuksista, muutosta haetaan hallinto-oikeudesta.

Korkeakouluopiskelijan terveydenhoitomaksusta annettuun maksuunpanopäätökseen tyytymätön voi hakea muutosta tekemällä oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen ratkaisee Kelan perintäkeskus. Oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen.

Perustoimeentulotukipäätöksestä tehdään ensin oikaisuvaatimus Kelan oikaisuvaatimuskeskukselle. Asiakas voi valittaa Oikaisuvaatimuskeskuksen päätöksestä hallinto-oikeuteen ja sieltä tietyin edellytyksin Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Lue lisää perustoimeentulotuen muutoksenhausta täältä.

1.2 Kuka voi valittaa?

Asiakas hakee Kelan tai muutoksenhakuelimen päätökseen muutosta valittamalla. Myös Kela voi tietyin edellytyksin hakea muutosta muutoksenhakulautakunnan päätökseen.

Asianosaisella on aina valitusoikeus. Asianosainen on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee. Asianosaisia ovat etuuden hakija ja muut, joihin päätös kohdistuu.

Lue lisää asianosaisasemasta ja puhevallasta (Sinetti etusivu->Ratkaisutyö-> Menettelyohjeet-> Hallintolain soveltaminen ja toisen puolesta asiointi Kelassa -> Asianosaisasema ja puhevallan käyttäminen (11 - 15 §))

Työnantajan oikeus hakea muutosta

Työnantajalla on oikeus hakea muutosta samaansa päätökseen seuraavissa etuuksissa:

- sairauspäiväraha
- osasairauspäiväraha
- kuntoutusraha
- vanhempainpäiväraha
- työterveyshuollon korvaus
- perhevapaakorvaus
- vuosilomakustannuskorvaus
- tartuntatautipäiväraha
- luovutuspäiväraha

Palveluntuottajan oikeus hakea muutosta

Kuntoutuspalvelun tuottajalla on oikeus hakea muutosta päätökseen, joka koskee sille Kelan kuntoutuslain mukaan maksettavaa kustannusten korvausta tai korvauksen takaisinperintää.

KKRL 566/2005 55 §

Kelan oikeus hakea muutosta

Lähtökohtaisesti Kela tyytyy muutoksenhakuasteiden antamiin päätöksiin eikä hae niihin muutosta. Kuitenkin jos päätös on selvästi lainvastainen ja kyse on merkittävästä asiasta tai päätöksellä on suurta taloudellista merkitystä, Kela käyttää valitusoikeuttaan. Kela voi valittaa päätöksestä myös silloin, kun kyse on laintulkintaan liittyvästä periaatteellisesta kysymyksestä.

Ennen valituksen tekemistä vakuutuspiiri ottaa aina yhteyttä osaamiskeskukseen, joka päättää valitusoikeuden käyttämisestä. Jos valittaminen muutoksenhakulautakunnan päätöksestä katsotaan perustelluksi, valituskirjelmän vakuutuslaitoksen laatii vakuutuspiiri yhteistyössä etuuden osaamiskeskuksen kanssa.

Valituskirjelmä tehdään etuuskäsittelijän tai vaihtoehtoisesti osaamiskeskuksen asiantuntijan nimissä (jos osaamiskeskuksen asiantuntija kirjoittaa lausunnon).

Vakuutuslaitoksen lähetetään

- Kelan valitus
- päätös, josta Kela valittaa (alemman muutoksenhakuasteen päätös)
- Kelan alkuperäinen päätös ja
- mahdollinen uusi selvitys.
 - Oivassa asiakirjat (esim. Kelan valituskirjelmä) liitetään asiakkaalle luotavaan etuuden työhön.

Asiakkaalle ei lähetetä näissä tilanteissa kuulemiskirjettä, vakuutuslaitoksen kuulee itse asiakasta valituksen johdosta.

Katso alla listatuista asioista tarkemmat ohjeet muutoksenhaun prosessin kohdasta 29:

- mikä työ etuusjärjestelmään luodaan
- mitä tietoja asian vireilläolosta kirjataan asiakkaan tietoihin ja
- miten asiakirjat lähetetään muutoksenhakuelimelle.

Tuomioistuinmaksulain mukaisesti vakuutusosoikeus perii lähtökohtaisesti 510 euron oikeudenkäyntimaksun Kelalta, kun Kela on muutoksenhakija. Oikeudenkäyntimaksua ei kuitenkaan peritä, jos vakuutusosoikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä Kelan eduksi.

1.3 Valituskirjelmä

Valituksen sisältö

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Itse valituskirjelmä on vapaamuotoinen. Valituksen tekemisessä voi käyttää apuna Kelan internetsivuilta saatava [lomakepohjaa](#). Valituksen voi tehdä myös asiointipalvelussa.

Valituksessa on ilmoitettava, mihin päätökseen muutosta haetaan, mitä muutoksia vaaditaan ja vaatimusten perustelut.

Valituksen liitteenä voi toimittaa uusia selvityksiä. Jos valituksessa vedotaan sellaisiin selvityksiin, joita ei aiemmin ole toimitettu Kelaan, tulee ne liittää valitukseen.

Valituksen voi tehdä asiakas, edunvalvoja/edunvalvontavaltuutettu tai muu laillinen edustaja. Edunvalvojasta ja edunvalvontavaltuutetusta katso lisää hallintolain soveltamisohjeesta.

Valituksessa on ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos valituksen on tehnyt valittajan puolesta joku muu, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava. Lisäksi valituksessa on ilmoitettava, mihin osoitteeseen valitusasiaan liittyvät asiakirjat postitetaan (prosessiosoite). Jos valittaja ei ole ilmoittanut erillistä prosessiosoitetta, lähetetään lausunto siihen osoitteeseen, jonka valittaja on ilmoittanut yhteystietoihinsa. Valittajan tai asiaa valittajan puolesta hoitavan tulee välittömästi ilmoittaa muutoksenhakuelimelle, jos yhteystiedot muuttuvat.

- Jos asiakas on ilmoittanut prosessiosoitteeseen sähköpostiosoitteen, lähetetään tietosuojasyistä asiakirjat asiakkaalle kuitenkin postitse (ks. ohjeen kohta [tiedoksi valittajalle](#))
- Huom. ilmoitusvelvollisuus koskien prosessiosoitetta ja muuttuneita yhteystietoja ei koske tilanteita, joissa valituksen kohteena on ennen 1.1.2020 annettu Kelan tai muutoksenhakuelimen päätös.

Valituksen jättäminen

Valitus on toimitettava Kelaan. Valituksen voi toimittaa postitse, asiointipalvelun kautta, faksilla tai sen voi jättää palvelupisteeseen.

- Huom. Jos valitus on sähköpostiviestin liitteenä, on myös sähköpostiviesti tulostettava, jotta nähdään valituksen saapumisaika ja lähetysosoite. Lue lisää valituskirjelmän saapumisesta sähköisesti.
- Kun asiakas jättää valituksen, leimataan saapumispäivämäärä valituskirjelmän ja sen liitteiden kaikille sivuille.

Jos Kelassa havaitaan, että valituskirjelmä on toimitettava jollekin muulle viranomaiselle, tulee se siirtää viipymättä oikeaan paikkaan, koska valituskirjelmän tulee olla valitusajassa oikealla viranomaisella. Siirrosta on ilmoitettava valittajalle.

Kelan toimihenkilö ei voi laatia valitusta asiakkaan puolesta (katso lisää hallintolain soveltamisohjeesta).

- Jos asiakas ei fyysisten rajoitteiden vuoksi kykene tekemään valitusta, voi valituksen harkiten poikkeustilanteessa kirjoittaa asiakkaan sanelusta palvelukanavasta riippumatta. Asiakkaalta voi myös tiedustella, olisiko hänellä esimerkiksi sukulainen tai tuttava, joka voisi auttaa häntä valituksen tekemisessä.

Asiamiehen käyttäminen

Jos valituksen tekee muu henkilö kuin valittaja (asiamies), on mukana oltava valtakirja. Valitusasiaan tarvitaan avoin asianajovaltakirja tai valitusasioiden hoitamista varten laadittu yksilöity valtakirja.

Valtakirjaa ei kuitenkaan vaadita, jos valituskirjelmän on laatinut yleinen oikeusavustaja, asianajaja tai luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa tarkoitetun luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja.

- Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista pidetään julkista luetteloa (oikeudenkäyntiavustajaluettelo). Tiedon siitä, onko lakimies saanut luvan toimia oikeudenkäyntiavustajana, voi tarkistaa [oikeushallinnon asiointipalvelusta](#).

Erillistä, valitusasiaa varten laadittua valtakirjaa tai avointa asianajovaltakirjaa ei myöskään tarvita, jos asiamies on toiminut valtuutettuna asiamiehenä asian aiemmassa käsittelyvaiheessa eli esimerkiksi etuutta haettaessa tai ensimmäisessä muutoksenhakuasteessa. Asiamiehen katsotaan toimineen valtuutettuna, jos hänet on aiemmin Kelassa valtuutettu hoitamaan asiakkaan etuusasiaa eikä valtuutusta ole peruutettu.

- Valtakirja asioiden hoitamista varten Kelassa (VAL 3-lomake) ei sellaisenaan sovellu valitusasian hoitamiseen. Jos asiamies on kuitenkin kyseisen valtakirjan nojalla saanut valtuutuksen toimia asiamiehenä asian aiemmassa käsittelyvaiheessa, soveltuu se valitusasian hoitamiseen eikä erillistä valtakirjaa valitusasian hoitamista varten pidä pyytää.
- Aiemmin toimitetun valtakirjan tulee kattaa se etuusasia, johon valitus kohdistuu. Jos valtakirja on annettu kaikkien etuusasioiden hoitamista varten, kattaa se luonnollisesti kaikki etuudet. Sen sijaan jos valtakirja on annettu esim. vain työttömyysturva-asian hoitamista varten, ei se ole riittävä, jos valitus koskee yleistä asumistukea.
- Huom. etuusasioiden hoitamiseksi annettu valtakirja ei sovellu valitusasian käsittelyyn, jos asiakas valittaa päätöksestä, joka on annettu ennen 1.1.2020. Tällaisissa tapauksissa tarvitaan aina erillinen, valitusasiaa varten laadittu valtakirja tai avoin asianajovaltakirja, jos asiakas haluaa käyttää asiamiestä.

Valituksen tunnistaminen

Jos valitus saapuu asiointipalvelun kautta valituksen sijaan esimerkiksi viestinä, käsitellään valituskirjelmää siten, kuin se olisi tullut valituksena.

Joissakin tilanteissa voi olla vaikeaa päätellä, onko asiakirja tulkittava valituskirjelmäksi. Jos kirjelmä on osoitettu muutoksenhakuelimelle tai jos se on otsikoitu valitukseksi, on sitä pidettävä valituksena. Viime kädessä kirjelmän sisältö on kuitenkin ratkaiseva. Epäselvissä tapauksissa asia tarkistetaan kirjelmän laatijalta.

Joskus valituksen sisältö on niin sekava ja ristiriitainen, ettei siitä käy selville, mitä valittaja vaatii. Tällöin valittajaa pyydetään täydentämään valitustaan. Valittajalle on kerrottava, millä tavoin valitus on puutteellinen. Valittajalle on annettava kohtuullinen määräaika valituksen täydentämistä varten.

Jos kirjelmän tarkoitus jää selvityksistä huolimatta epäselväksi tai valittaja ei pyynnöstä huolimatta täydennä valitusta, se lähetetään eteenpäin muutoksenhakuelimelle. Lausunnossa todetaan, että kirjelmän tarkoitus ei ole selvinnyt tai että valittaja ei ole täydentänyt valitusta pyynnöstä huolimatta. Muutoksenhakuelin päättää, ottaako se kirjelmän valituksena käsiteltäväkseen.

Jos valituskirjelmä sisältää vaatimuksia, jotka eivät liity muutoksenhakuprosessiin, ei niitä käsitellä valitusasiana. Esimerkiksi moitteet Kelan toimihenkilön menettelystä on käsiteltävä erikseen valitusasiasta.

Valituskirjelmän kieli

Kela hyväksyy suomenkielisen valituskirjelmän lisäksi ruotsin- ja saamenkielisen valituskirjelmän ilman niiden käännettämistä. Muunkielinen valitus tai sen liitteet voidaan toimittaa valittajalle käännettäväksi, jollei niitä ymmärretä.

Muuten asiakirjojen kielen osalta toimitaan, kuten on ohjeistettu kielilainsäädännön asettamissa vaatimuksissa. Katso kielilain soveltamisohje .

1.4 Valitusaika

Valitusajan laskeminen

Kelan tai muutoksenhakulautakunnan päätöstä koskeva valitus on jätettävä viimeistään 30. päivänä sen päivän jälkeen, kun valittaja on saanut tiedon kirjallisesta päätöksestä.

Päätöksen katsotaan tulleen valittajan tietoon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on postitettu hänen ilmoittamallaan osoitteella, ellei muuta näytetä.

- Kela voi [joissakin etuuksissa](#) antaa päätöksensä sähköisesti tiedoksi OmaKelassa, jos asiakas on antanut tähän suostumuksensa. Näissä tilanteissa päätöksen katsotaan tulleen valittajan tietoon seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämisestä, ellei muuta näytetä.

Valitusajan viimeinen päivä on siis päätöksen lähettämisen jälkeinen 37. päivä. Jos tämä päivä on pyhäpäivä, arkilauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä taikka joulutai juhannusaatto, lasketaan valitusajan päättyvän seuraavana arkipäivänä. Joskus voi olla epäselvää, milloin valituskirjelmä on saapunut, katso aiheesta Hallintolain soveltamisohjeet.

Edellä mainittua seitsemän päivän tiedoksisaantiolettamaa ei kuitenkaan sovelleta Kelan hakiessa muutosta muutoksenhakulautakunnan päätökseen. 30 päivän valitusaika alkaa kulua siitä päivästä, jona muutoksenhakulautakunnan päätös on saapunut Kelalle.

Lainvoimaisuus

Jos päätöksestä ei valiteta, se tulee lainvoimaiseksi valitusajan umpeen kuluttua. Ylimmän muutoksenhakuelimen päätös tulee lainvoimaiseksi heti, kun päätös on

annettu. Päätös on myös heti lainvoimainen, jos siitä ei saa valittaa eikä kyse ole väliaikaisesta päätöksestä.

Lainvoimaisuus ei kuitenkaan estä asian uudelleen käsittelyä ja oikaisemista, vaan asia on käsiteltävä Kelassa uudelleen, jos asiakas esittää siihen uutta selvitystä.

Lue myös päätöksen oikaisusta ja poistamisesta (Ratkaisutyö -> Menettelyohjeet -> Päätöksen oikaisu ja poistaminen).

1.4.1 Valituksen myöhästyminen

Jos valitus on jätetty valitusajan jälkeen, voi muutoksenhakuelin ottaa sen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä. Tällaisena syynä voidaan pitää esimerkiksi sellaista muutoksenhakijan sairautta, joka estää valituksen jättämisen määräajassa. Painavana syynä ei ole pidetty unohdusta tai tietämättömyyttä.

Kela ottaa myöhästymiseen kantaa muutoksenhakuelimelle antamassaan lausunnossa, mutta muutoksenhakuelin ratkaisee, ottaako se myöhästyneen valituksen tutkittavakseen. Jos valittaja ei ole esittänyt syitä valituksen myöhästymiselle, tulee lausuntoon kirjoittaa, että muutoksenhakuelin voi ottaa valituksen tutkittavaksi, jos muutoksenhakija esittää, että valituksen myöhästymiselle on ollut painavia syitä.

Valituskirjelmä on tullut ajoissa, vaikka se on puutteellinen, jos se on saapunut ennen valitusajan päättymistä (esimerkiksi valitusajan viimeisenä päivänä ilman allekirjoitusta).

Lopullisen päätöksen valituksen saapumisesta määräajassa tai myöhästymisestä tekee aina muutoksenhakuelin.

1.4.2 Valitusosoituksen puuttuminen

Jos Kela ei ole antanut päätökseen asianmukaista valitusosoitusta tai päätöksessä on virheellisesti ilmoitettu, että siitä ei saa valittaa, Kelan on annettava päätökseen valitusosoitus (Ratkaisutyö -> Menettelyohjeet -> Muutoksenhaku -> Työvälineet -> Valitusosoitukset). Valitusaika ei ala kuluu ennen kuin valitusosoitus on annettu. Kela ei anna uutta päätöstä, mutta aikaisempi päätös voidaan tulostaa uudelleen ja liittää siihen valitusosoitus. Valitusosoitukseen tulee merkitä valitusosoituksen postituspäivä tai päivämäärä, jolloin valitusosoitus on annettu asiakkaalle. Valitusosoitus tulee muuttaa PDF-asiakirjaksi ja liittää Oiwa-asiaan, johon se liittyy. Osaamiskeskukseen on otettava yhteyttä, jos päätöksen liitteeksi ei ole tulostunut valitusosoitusta tai se on virheellinen.

1.5 Valituskirjelmän käsittely

Valituskirjelmään merkitään saapumisaika ja -paikka siinä yksikössä, johon valituskirjelmä jätetään. Skannauksen ja indeksoinnin kautta, valitusasiakirjan perusteella Oiwaan syntyy Muutoksenhakutyö. Työ ohjataan vastuuyksikössä etuuden työjonoon (Lue lisää valituskirjelmän käsittelystä muutoksenhaun prosessikuvauksesta).

Valitus on rekisteröitävä heti vireille kyseisen etuuden tietojärjestelmään.

Valituskirjelmä on otettava ripeästi käsittelyyn, sillä valitus on tutkittava ja sen on oltava perillä muutoksenhakuelimessä 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Ainoastaan poikkeustapauksessa valituksen tulee olla perillä muutoksenhakuelimessä 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Määräajat ovat ehdottomia. Lue lisää kohdasta [Lähtettäminen muutoksenhakuelimelle](#).

1.5.1 Täydentämismenettely

Jos valitus on puutteellinen, pyydetään valittajaa täydentämään valitustaan, mikäli se on asian käsittelyn vuoksi tarpeen. Näin menetellään esimerkiksi, jos valitus on niin sekava tai ristiriitainen, ettei siitä käy selville, mitä valittaja vaatii. Valituksen täydentämistä varten on annettava kohtuullinen määräaika ja samalla ilmoitettava, millä tavoin valitus on puutteellinen. Valituksen täydentäminen on tehtävä kirjallisesti.

- Jos valituksesta puuttuu allekirjoitus, pyydetään valittajaa täydentämään valituskirjelmä allekirjoituksella vain, jos valituksen alkuperäisyyttä tai eheyttä on syytä epäillä.
- Huom. jos valituksen kohteena on ennen 1.1.2020 annettu päätös, tulee valitus allekirjoittaa. Jos valituksesta puuttuu allekirjoitus, on valittajaa pyydetävä täydentämään valituskirjelmää. Jos valitus saapuu faksina ja siinä on allekirjoitus, hyväksytään se allekirjoitukseksi eikä pyydetä enää uudelleen allekirjoitusta.

Vaikka täydennystä ei valittajalta saataisikaan, valituskirjelmä lähetetään joka tapauksessa eteenpäin muutoksenhakuelimelle. Lausunnossa ilmoitetaan, että valittajalta on pyydetty täydennystä sitä saamatta. Jos täydennys saapuu Kelaan valituksen muutoksenhakuelimelle lähettämisen jälkeen, toimitetaan se mahdollisen lisälausunnon kanssa edelleen muutoksenhakuelimelle. Muutoksenhakuelin päättää, ottaako se valituksen käsiteltäväkseen.

1.5.2 Valituksen peruminen

Valituksen peruminen tulee tehdä kirjallisesti. Jos valitus on jo toimitettu eteenpäin muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi ja valittaja tai hänen edustajansa toimittaa valituksen perumisilmoituksen Kelaan, toimitetaan perumisilmoitus muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi ja asiasta ilmoitetaan valittajalle. Valituksen käsittely raukeaa vasta, kun muutoksenhakuelin on antanut asiassa päätöksen.

1.6 Oikaisumahdollisuuden tutkiminen

Valituskirjelmän perusteella tutkitaan aina ensin, voidaanko valituksenalainen päätös oikaista. Lue valituskirjelmä huolella ja huomioi kaikki valittajan esittämät vaatimukset.

1.6.1 Itseoikaisu

Kela oikaisee valituksenalaisen päätöksen lopullisella päätöksellä, jos se hyväksyy valittajan esittämät vaatimukset kaikilta osin (itseoikaisu). Tällöin valituksen käsittely raukeaa eikä sitä lähetetä muutoksenhakuelimen tutkittavaksi. Asiakas saa hakea oikaisupäätökseen muutosta valittamalla. Itseoikaisu voidaan tehdä valituksen myöhästymisestä huolimatta.

Kela voi itseoikaista lopullisella päätöksellä valituksenalaisen päätöksen myös sen jälkeen kun valitus on lähetetty eteenpäin valituselimelle. Jos vain osa asiakkaan vaatimuksista voidaan hyväksyä, annetaan väliaikainen päätös. Huom! Jos valitus on lähetetty eteenpäin vakuutusosoikeuteen ja valitus koskee muuta kuin työttömyysturvaa, ei lopullista päätöstä voida antaa vaikka valittajan esittämät vaatimukset hyväksyttäisiin kaikilta osin, vaan tilanteessa annetaan väliaikainen päätös.

Jos valittaja on valituksessaan vaatinut oikeudenkäyntikulujen korvaamista, valitus lähetetään aina muutoksenhakuelimelle, koska Kela ei ole toimivaltainen ratkaisemaan oikeudenkäyntikuluvaatimusta. Tällöin itseoikaisu ei siis ole mahdollinen. Jos valittajan muut vaatimukset voidaan hyväksyä, annetaan näiltä osin väliaikainen päätös ja toimitetaan valitus eteenpäin muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi.

Jos valittaja on käyttänyt muutoksenhaussa asiamiestä, tulee myös asiamiehelle ilmoittaa itseoikaisusta ja valituksen käsittelyn raukeamisesta. Lähetä asiamiehelle kirje, jossa kerrot valituksen raueneen itseoikaisun vuoksi ja liitä mukaan päätöskopio.

1.6.2 Väliaikainen päätös

Jos valituksessa esitetyt vaatimukset hyväksytään vain osittain, Kela voi väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksen siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyt vaatimukset. Muilta osin asia siirretään muutoksenhakuelimen ratkaistavaksi. Väliaikainen päätös annetaan esimerkiksi silloin, kun etuus myönnetään taannehtien vain osalta aikaa. Hylkävää päätöstä ei voida antaa väliaikaisena.

Väliaikainen päätös voidaan antaa valituksen myöhästymisestä huolimatta. Lausunnossa kelan tulee ottaa kantaa myöhästymiseen, mutta muutoksenhakuelin ratkaisee, ottaako se valituksen käsiteltäväkseen.

Asiakas ei saa hakea muutosta väliaikaiseen päätökseen. Siten väliaikaisen päätöksen liitteenä ei lähde valitusosoitusta automaattisessa postituksessa.

Uusi hakemus tai lisäselvitys

1. valitus on vielä Kelan käsiteltävänä

Jos valittaja tekee uuden samaa aikaa ja samaa etuutta koskevan hakemuksen tai toimittaa lisäselvitystä valituksenalaista päätöstä koskien, Kelan on huomioitava nämä tutkiessaan valituksenalaisen päätöksen oikaisumahdollisuutta. Jos päätös oikaistaan osittain, Kela antaa väliaikaisen päätöksen. Tällöin Kela toimittaa uuden hakemuksen tai lisäselvityksen valitusasiakirjojen mukana muutoksenhakuelimelle. Uusi hakemus tai lisäselvitys liitetään asiakirjoihin myös siinä tapauksessa, että päätöstä ei oikaista lainkaan. Lausunnossa tulee tällöin todeta, että uuteen hakemukseen ei anneta päätöstä, vaan hakemus on käsitelty valitusasian lisäselvityksenä.

2. valitus on jo lähetetty muutoksenhakuelimelle

Jos valittaja tekee uuden hakemuksen tai toimittaa lisäselvitystä valituksenalaista päätöstä koskien vasta, kun valitus on jo muutoksenhakuelimessä vireillä, Kelan on tällöinkin tutkittava päätöksen oikaisumahdollisuus.

- Jos päätös oikaistaan osittain, uusi päätös annetaan väliaikaisena. Väliaikainen päätös hakemuksineen ja lisäselvityksineen toimitetaan muutoksenhakuelimelle.
- Jos päätös oikaistaan kokonaan, uusi päätös annetaan lopullisena. Tällöin päätös ja asiaa koskeva lisälausunto lähetetään muutoksenhakuelimelle.

- Jos päätöstä ei voida oikaista lainkaan, uusi hakemus ja lisäselvitys toimitetaan muutoksenhakuelimelle. Katso myös kohta [Lisäselvitykset](#).

Huom! Jos valitus on vireillä vakuutusosoikeudessa ja valitus koskee muuta etuutta kuin työttömyysturvaa, annetaan päätös aina väliaikaisena riippumatta siitä, hyväksytäänkö asiakkaan vaatimukset osittain tai kokonaan.

1.7 Lausunto

Kelan valituslausunnolla on suuri merkitys muutoksenhakuelimen käsitellessä valitusasiaa, sillä lausunnosta muutoksenhakuelin saa kokonaiskuvan valitusasiasta ja ratkaisuun vaikuuttaneista seikoista. Jos lausunto on puutteellinen, muutoksenhakuelin joutuu pyytämään Kelasta lisäselvityksiä tai lisälausuntoa. Näin ollen lausunto on kirjoitettava huolellisesti.

1.7.1 Lausunnon antaja

Valitusasian käsittelee ja lausunnon antaa se yksikkö, johon Oiwa ohjaa Muutoksenhaku-työn.

Erityismenettelyt

- Jos kyse on erityisasiasta (kv-asiat, tk-eläkkeet, perintäasiat), valitusasian käsittelee päätöksen antanut yksikkö.
- Jos asiakas on siirtynyt KV-keskuksen vastuulle mutta valitus koskee kansallista etuutta, KV-keskus siirtää asian ko. vakuutuspiiriin työjonoon.

1.7.2 Lausunnon sisältö

Lausunnosta on käytävä ilmi

- valituksenalaisen päätöksen anto- ja postituspäivä / päivä, jolloin päätös on toimitettu sähköisesti (etuudet, joissa sähköinen tiedoksianto on mahdollista)
- valituksen saapumispäivä
- valituksenalaiseen asiaan liittyvät muut Kelan tai toisen viranomaisen päätökset, jos ne on annettu muutoksenhaun ollessa vireillä.

Kirjoita lausuntoon

- alkuun tiivis selvitys siitä, mitä asiassa on lausunnon kirjoittamiseen mennessä tehty
- asiakkaan vaatimus sekä mihin hän vetoaa vaatimuksessaan
- mistä asiakirjasta asiakkaan valitus ilmenee, jos valitus ei ole nimetty asiakirjatyypillä "valitus"
- mitä uutta selvitystä valittaja on toimittanut ja valittajan vaatimukset sekä Kelan kannanotto niihin perusteluineen.

Jos valitus koskee tarkistus-, lakkautus-, oikaisu- tai jatkopäätöstä, kerro lausunnossa, milloin edeltävä päätös on annettu ja miten valituksen kohteena oleva seikka on siinä otettu huomioon. Jos valitus koskee takaisinperintäpäätöstä, kerro lausunnossa, milloin perustepäätös ja sitä edeltävä etuuspäätös on annettu ja miten liikamaksun aiheuttanut seikka on päätöksissä otettu huomioon. Nämä taustatiedot

ovat muutoksenhakuelimelle tärkeät sekä kokonaiskuvan saamiseksi että sen tarkistamiseksi, onko valituksenalainen päätös tehty muodollisesti oikein.

Ota lausunnossa kantaa kaikkiin niihin vaatimuksiin, jotka valittaja valituskirjelmässä on esittänyt ja mainitse, mitä uutta selvitystä hän on toimittanut valituksen liitteeksi.

Muutoksenhakuelimelle tulee yksilöidä ja luetteloida ne asiakirjat, jotka lähetetään Kelan aloitteesta muutoksenhakuelimelle, mutta jotka eivät ole olleet mukana käsittelyssä, kun valituksenalaista päätöstä on ratkaistu. Tämä tieto on muutoksenhakuelimelle tärkeä, jotta se voi tarvittaessa kuulla asiakasta näistä asiakirjoista.

- Esimerkki: Asiakas on toimittanut lääkärinlausunnon alun perin toisen etuusasian käsittelyä varten. Lääkärinlausunto ei ollut mukana käsittelyssä, kun valituksenalainen päätös annettiin. Valituksen saavuttua Kelassa huomataan, että lääkärinlausunnolla voi olla merkitystä valituksen käsittelyn kannalta ja se lähetetään muutoksenhakuelimelle. Muutoksenhakuelimelle tulee valituslausunnossa ilmoittaa tästä lääkärinlausunnosta.

Lausunnon tulee olla looginen ja asiallinen kokonaisarvio, joten siinä voidaan tuoda esiin ja arvioida sekä valituksen hylkäämistä että hyväksymistä puoltavia seikkoja. Jos valituksen kokonaisarvion perusteella päädyt valituksen hylkäämisen kannalle, totea lausunnossa selvästi, että valitus tulee hylätä ja kirjoita perusteluina hylkäämistä puoltavat seikat.

Jos osa valituksesta on hyväksytty väliaikaisella päätöksellä, mainitse myös tämä lausunnossa. Kirjoita lausuntoon oleelliset asiat Oiwan kommentti- ja yhteydenottokentistä mutta älä lähetä niitä muutoksenhakuelimelle. Myöskään muita Kelan tietojärjestelmästä saatavia tulosteita ei liitetä valitusasiakirjoihin, vaan kaikki ratkaisuun ja valituksen käsittelyyn vaikuttavat seikat tulee ilmetä lausunnosta. Katso opintotukea koskeva erityismenettely kohdassa Lähettäminen muutoksenhakuelimelle.

- Muutoksenhakuelimelle lähetetään Oiwan viestikenttä, jos se liittyy valitusasiaan.

Jos valituskirjelmässä on pyydetty suullisen käsittelyn järjestämistä tai oikeudenkäyntikulujen korvaamista, ota kantaa myös niihin. Jos valituksenalainen päätös perustuu työvoimapolitiiseen sitovaan lausuntoon, valituslausunnossa on syytä todeta, että mahdolliset oikeudenkäyntikulut tulisi määrätä työ- ja elinkeinotoimiston korvattaviksi.

Jos valitus on saapunut päätöksen antamisen jälkeen mutta ennen kuin valituksenalainen päätös on lähetetty virallisesti asianosaiselle tiedoksi, tulee valitus käsitellä normaalisti. Asianosainen voi jättää valituksen heti, kun päätös näkyy OmaKelassa. Käytännössä päätös voi olla nähtävillä OmaKelassa jo samana päivänä kuin se on Kelassa annettu (sähköinen tiedoksianto). Jos valitus jätetään sähköisen valitussovelluksen kautta (eValitus), asiakas voi joutua merkitsemään valitukselle väärän päätöspäivämäärän täyttäessään valitusta.

- Valituslausunnossa tulee mainita se, että päätös on ollut nähtävillä asianosaisen OmaKelassa jo valituksen saapumishetkellä, vaikka lähettämispäivä näkyikin olevan vasta seuraava arkipäivä.
 - Jos asiasta ei mainita valituslausunnossa, muutoksenhakuelin voi tulkita, että valitus on ennenaikainen.

Jos valitus on saapunut myöhässä, asia tulee nimenomaisesti todeta lausunnossa. Ota lausunnossa kantaa myös siihen, onko valittaja esittänyt valituksen myöhästymiselle painavia syitä. Valittajalta ei tarvitse erikseen pyytää selvitystä valituksen

myöhästymisestä, jollei hän ole sitä valituksessaan kertonut. Lausuntoon tulee tällöin kuitenkin kirjata, että muutoksenhakuelin voi ottaa valituksen tutkittavaksi, jos muutoksenhakija esittää, että valituksen myöhästymiselle on ollut painavia syitä.

Jos sama valituskirjelmä koskee useampaa eri etuutta tai päätöstä (esim. sairauspäiväraha ja työkyvyttömyyseläke) ja tästä syystä valitusta käsittelevät Kelassa eri henkilöt, mainitse lausunnossa, että toista etuutta/päätöstä koskeva valitusasia on käsiteltävänä ja valitusasiakirjat toimitetaan erikseen. Jos toisen etuuden/päätöksen osalta päädytään itseoikaisuun ja valitus raukeaa tältä osin, mainitse myös tämä lausunnossa ja liitä valitusasiakirjoihin oikaisupäätös. Näin muutoksenhakuelin tietää, että myös toista etuutta/päätöstä koskeva valitusasia on Kelassa huomioitu ja käsitellyssä.

Jos valitus koskee yleistä asumistukea ja ruokakunnan kokoonpanoa, tarkista, onko muille ruokakunnan jäsenille annettua omia päätöksiä asumistuesta samalle ajalle ja onko niistä valitettu. Kerro asiasta valituslausunnossa. Näin muutoksenhakuelin tietää käsitellä valitukset yhdessä.

- Ruokakunnan muun jäsenen päätös on tarpeen liittää valitusasiakirjoihin vain silloin, jos valituksenalainen päätös on hylätty sillä perusteella, että päätöksensaaaja on huomioitu muulle ruokakunnan jäsenelle myönnettyssä asumistuessa. Päätöstä ei tarvitse liittää, jos siitä on valitettu ja se on jo lähetetty muutoksenhakuelimelle.

Jos alaikäinen ja hänen huoltajansa tai muu laillinen edustaja ovat molemmat valittaneet päätöksestä, valituksista annetaan yhteinen lausunto ja siinä otetaan kantaa kummankin valittajan esittämiin seikkoihin.

Lausuntoa ei allekirjoiteta, mutta siitä on ilmentävä lausunnonantajan nimi ja yhteystiedot.

Erityismenettely työttömyysturva-asioissa

Jos asian ratkaisu on perustunut työvoimapolitiiseen lausuntoon, pyydä valituksesta työ- ja elinkeinotoimiston lausunto.

1.7.3 Tiedoksi valittajalle

Lausunto lähetetään kopiona tiedoksi valittajalle samalla, kun hänelle ilmoitetaan asiakaskirjeellä valitusasian lähettämisestä muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi.

Lausunto lähetetään valittajalle tiedoksi valittajan ilmoittamaan prosessiosoitteeseen eli siihen osoitteeseen, johon hän on ilmoittanut haluavansa valitusasiaa koskevat postit. Jos valittaja ei ole ilmoittanut erillistä prosessiosoitetta, lähetetään lausunto siihen osoitteeseen, jonka valittaja on ilmoittanut yhteystietoihinsa.

Jos valittajalle lähetetyt lausunto ja ilmoituskirje palautuvat postista Kelaan, lähetä palautuneet asiakirjat muutoksenhakuelimelle. Muutoksenhakuelin hoitaa tiedoksiantamisen.

- Ks. erikseen [asiamiehelle lähettäminen](#).
- Jos asiakas on ilmoittanut prosessiosoitteeseen sähköpostiosoitteen, lähetetään tietosuojasyistä asiakirjat asiakkaalle kuitenkin postitse.

Kun alaikäisen päätös on annettu tiedoksi hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalle, valituslausunto ja ilmoitus valituksen käsittelystä -kirje lähetetään tiedoksi kaikille niille, jolle päätös on lähetetty. Valituslausunto ja ilmoitus valituksen

käsittelystä -kirje lähetetään siis myös 15 vuotta täyttäneelle alaikäiselle, jos alaikäiselle on lähetetty päätöskin. Huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle lähetetään kirje YHI74 / 1000001128 Ilmoitus valituksen käsittelystä (Alaikäisen huoltajan tai muun laillisen edustajan kuuleminen). Huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tiedoksi antaminen päättyy aina siihen kun alaikäinen täyttää 18 vuotta tai solmii avioliiton, vaikka valitus olisi saapunut ennen kuin alaikäinen on täyttänyt 18 vuotta tai avioitunut.

Työttömyysturva-asiassa valittajalle lähetetään myös jäljennös työ- ja elinkeinotoimiston mahdollisesta lausunnosta.

Erityismenettely päivärahaetuksissa

Jos vain vakuutettu valittaa päätöksestä, annetaan lausunto tiedoksi pääsääntöisesti vain hänelle. Jos kuitenkin vakuutettu valituksessaan esittää työnantajan päivärahaoikeutta koskevan väitteen, annetaan lausunto tiedoksi myös työnantajalle.

Jos vain työnantaja valittaa päätöksestä, annetaan lausunto tiedoksi sekä työnantajalle että vakuutetulle. Jos sekä vakuutettu että työnantaja valittavat päivärahapäätöksestä, lausunto annetaan tiedoksi molemmille.

Erityismenettely vaativassa lääkinnällisessä kuntoutuksessa

Etuuskäsittelijä lähettää vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen päätöksestä valittaneelle asiakkaalle tiedoksi jäljennöksen valitusasteelle annetusta lausunnosta kirjeellä KUI28. Kirjeessä tiedotetaan asiakasta valituksen vireilläolon aikana syntyneiden kustannusten mahdollisesta jälkikäteisestä korvaamisesta.

1.7.4 Asiamiehelle lähettäminen

Jos valituksen tekemiseen on käytetty valtuutettua asiamiestä, kirje lähetetään kaikissa valitusasioissa valtuutuksen tehneen henkilön asiamiehelle eikä valtuuttajalle itselleen.

Jos valituksenalainen päätös on lähetetty jollekin muulle kuin valtuuttajalle, tulee kirje lähettää hänellekin. Tällaisesta tilanteesta on kyse esimerkiksi silloin, kun valituksenalainen päätös on lähetetty toiselle eri osoitteessa asuvalle huoltajalle tai 15 vuotta täyttäneelle alaikäiselle.

- Esimerkki: Valituksenalainen päätös on lähetetty huoltajille A ja B, jotka asuvat eri osoitteissa. A valittaa päätöksestä käyttäen asiamiestä. Kirje lähetetään A:n asiamiehelle ja B:lle.
- Huom. Jos A ja B ovat yhdessä valtuuttaneet asiamiehen tekemään valituksen, lähetetään kirje vain asiamiehelle.

Lausunto ja asiakaskirje annetaan valittajan käyttämän äidinkielen mukaisesti joko suomeksi tai ruotsiksi.

1.7.5 Valittajan vastine

Tiedoksi saamansa lausunnon perusteella valittajalla on mahdollisuus antaa suoraan ko. muutoksenhakuelimelle oma vastineensa Kelan antamasta lausunnosta. Valittajan

tulee antaa oma lausuntonsa kirjeessä mainitun ajan kuluessa. Aika lasketaan asiakaskirjeen päiväyksestä. Jos valittaja toimittaa vastineen Kelaan, lähetetään se viipymättä muutoksenhakuelimelle.

1.8 Lähettäminen muutoksenhakuelimelle

Ellei päätöstä ole voitu kaikilta osin oikaista, valituskirjelmä lausuntoineen on toimitettava muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Huomaa, että asiakirjojen on oltava muutoksenhakulautakunnassa perillä mainitun ajan kuluessa. Määräajasta voidaan poiketa vain, jos lisäselvityksen saaminen tai hankkiminen sitä edellyttää. Jos lisäselvityksen hankkii Kela, siitä on viipymättä ilmoitettava valittajalle. Työ- ja elinkeinotoimiston tai työvoimatoimikunnan taikka Kelan asiantuntijalääkärin arvion pyytäminen ei kuitenkaan ole lisäselvitys eikä sen pyytäminen pidennä 30 päivän määräaika. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Valitus tulee toimittaa määräajassa muutoksenhakuelimelle lisäselvityksen hankkimisesta huolimatta, vaikka pyydettyjä selvityksiä ei olisikaan vielä saatu. Edellä mainituista määräajoista on säädetty etuuslaeissa ja niiden noudattamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Määräajat ovat ehdottomia.

Kun olet lähettämässä valitusasiakirjoja muutoksenhakuelimelle, rekisteröi lähettämispäivä etuuden tietojärjestelmään.

Lähetä asiakirjat muutoksenhakuelimelle sähköisen välitysovelluksen kautta tai suojatulla sähköpostilla muutoksenhakuprosessin mukaisesti (Lue lisää valitusasiakirjojen lähettämisestä muutoksenhakuelimelle muutoksenhaun prosessikuvauksesta kohdasta 15). Asiakirjoista tulee ilmetä Kelaan saapumispäivä.

Lähetä alemmalle muutoksenhakuasteelle seuraavat asiakirjat:

- Kelan lausunto
- asiakaskirje "ilmoitus valituksen käsittelystä"
- valituskirjelmä liitteineen
- kirjallinen päätös
- hakemus liitteineen
- muu ratkaisuun vaikuttanut aineisto

Kaikki valittajan toimittama valitusasiaansa liittyvä selvitys lähetetään muutoksenhakuelimelle. Jos valittaja on toimittanut esim. valokuvia, röntgen-kuvia, CD- tai DVD-levyn tai muistitikun, lähetetään nämä postitse muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Videotiedostot saa avata vain Kelan ICT-palvelujen avulla.

- Asiakkaan toimittamia USB-muistitikkuja ei saa liittää Kelan tietokoneisiin tai monitoimilaitteisiin (MOTO). Ilmoita tarvittaessa asiakkaalle, että Kela ei tietoturvasyistä voi avata USB-muistitikulla olevia tiedostoja.
- Jos asiakkaan tiedosto(t) on ainoastaan CD- tai DVD-levyllä, lähetä levy skannauspisteeseen, jossa ne siirretään PDF-tiedostona OIWAan.
- Kun muutoksenhakuelimelle lähetetään postitse aineistoa, kirjoita lausuntoon, mitä materiaalia Kela lähettää muutoksenhakuelimelle erikseen postitse. Laita postilähetyksen mukaan saatekirje, jossa kerrotaan, mihin tapaukseen aineisto liittyy.

Jos valitus on saapunut myöhässä tai jos valittaja muutoin vetoaa siihen, ettei ole saanut päätöksen liitteenä valitusosoitusta, lähetä muutoksenhakuelimelle myös valitusosoitus.

Lähetä muutoksenhakuelimelle kaikki päätökset, joihin lausunnossa tai valituksessa viitataan. Jos valituksenalainen asia on yhteydessä jonkin toisen etuuden ratkaisuun, lähetä myös tämä päätös muutoksenhakuelimelle (esim. vaikeavammaisen kuntoutus – vammaistuki tai kuntoutusraha – kuntoutus).

Jos valitus koskee etuuden tarkistus- tai jatkopäätöstä, lähetä muutoksenhakuelimelle myös aiemmat päätökset sekä aikaisempaa aikaa koskevat tiedot siltä osin kuin niillä voi olla vaikutusta vireillä olevan asian käsittelyyn. Jos valitus koskee takaisinperintäpäätöstä, lähetä muutoksenhakuelimelle myös etuuden tarkistus- tai lakkautuspäätös, jolla liikamaksu on syntynyt (perustepäätös) sekä kaikki päätökset hakemuksineen ja liitteineen, jotka koskevat liikamaksuaikaa. Lisäksi muutoksenhakuelimeen tulee lähettää suostumuspyyntökirje ja asiakkaan antama suostumus, jos suostumusta on pyydetty. Lisäksi tulee lähettää muutoksenhakuelimen antama poistopäätös, jos asiassa on jouduttu hakemaan virheellisen päätöksen poistamista. Muutoksenhakuelimeen tulee myös lähettää liikamaksun kuulemiskirje ja mahdollinen asiakkaan selvitys liikamaksusta.

Muutoksenhakuelimelle **ei** lähetetä Oiwan kommentti- ja yhteydenottokenttiä tai tulosteita etuusjärjestelmästä. Esimerkiksi väestötietojärjestelmästä saatavia asukas- ja asuntotieto -tulosteita tai lääketoja koskevia tulosteita ei liitetä valitusasiakirjoihin. Kaikki Kelan tiedossa olevat ratkaisuun vaikuttaneet seikat tulee kirjoittaa valituslausuntoon, jolloin valittajalla on mahdollisuus antaa niistä vastineensa.

- Muutoksenhakuelimelle lähetetään Oiwan viestikenttä, jos se liittyy valitusasiaan.

Vakuutusosikeudelle lähetetään seuraavat asiakirjat (sähköisen välitysovelluksen kautta aina kun mahdollista):

- alemman muutoksenhakuasteen päätöstä koskevan valituksen johdosta annettava Kelan lausunto
- Kelan oheistamat muut kuin seuraavissa kohdissa mainitut asiakirjat
- asiakaskirje ”Ilmoitus valitusasianne käsittelystä”
- asiakkaan valituskirjelmä liitteineen, jolla asiakas valittaa alemman muutoksenhakuasteen päätöksestä
- alemman muutoksenhakuasteen päätös
- Kelan päätös, josta alun perin valitettu
- asiakirjanipun toimittamisesta ks. muutoksenhaun prosessikuvaus kohta 15 ja huomioitavaa vakuutusosikeuteen lähetettävistä asiakirjoista.

Huom! Vakuutusosikeudelle ei tule lähettää samoja asiakirjoja, jotka ovat olleet mukana alemman muutoksenhakuasteen käsittelyssä. Vakuutusosikeus saa ne erikseen alemmalta muutoksenhakuasteelta (opintotukitilanteissa ns. asiakirjanipun mukana). Jos asiakas on kuitenkin toimittanut tällaisia asiakirjoja valituksensa liitteinä, on asiakirjat lähetettävä vakuutusosikeuteen.

Erityismenettely opintotuessa

Opintotuen muutoksenhakulautakunnalle toimitetaan valitusasiakirjojen mukana myös tarvittavat tulosteet etuusjärjestelmästä. Useimmiten opintotuen muutoksenhakulautakunnalle toimitettaviin asiakirjoihin liitetään tuloste Maksutiedot – näytöltä. Valituksen kohdistuessa tarkistusratkaisuun liitetään valitusasiakirjoihin tuloste myös Hakemukset ja ratkaisut –näytöltä. Tarvittaessa asiakirjoihin liitetään tuloste korkeakouluilta saaduista valmistumistiedoista. Opintotuen tulovalvontapäätökseen kohdistuvan valituksen asiakirjoihin liitetään näyttö verotustiedoista.

1.9 Lisäselvitykset

Jos valitukseen liittyviä lisäselvityksiä saapuu sen jälkeen, kun valitus on jo lähetetty muutoksenhakuelimeen, lisäselvitys ja sen perusteella mahdollisesti annettu väliaikainen päätös toimitetaan aina muutoksenhakuelimelle. Lisäselvityksen Kelaan saapumispäivän tulee ilmetä muutoksenhakuelimelle toimitettavista asiakirjoista. Lisäselvityksen osalta kirjoitetaan lisälausunto muutoksenhakuelimelle. Lisälausunnosta tulee ilmetä, mitä valitusasiaa lausunto koskee ja Kelan kanta lisäselvitykseen. Lisälausunto lähetetään kopiona tiedoksi valittajalle ja lausunnon liitteenä lähetettävässä kirjeessä kerrotaan mahdollisuudesta antaa vastine muutoksenhakuelimelle.

Lisälausunto ja lausunnon liitteenä oleva kirje lähetetään kopiona tiedoksi kaikille niille, joille päätöskin on lähetetty. Lausunnon liitteenä lähetettävässä kirjeessä kerrotaan mahdollisuudesta antaa vastine muutoksenhakuelimelle. Tiedoksi antaminen huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle päättyy, kun alaikäinen täyttää 18 vuotta tai solmii avioliiton, vaikka lisäselvitys olisi saapunut ennen kuin alaikäinen on täyttänyt 18 vuotta tai avioitunut.

- Esimerkki: Valituksenalainen päätös on lähetetty tiedoksi 15 täyttäneelle alaikäiselle ja hänen huoltajilleen, jotka asuvat eri osoitteissa. Kun valitus on lähetetty muutoksenhakuelimelle, saapuu uusia lisäselvityksiä valitukseen liittyen. Lisälausunto ja lausunnon liitteenä oleva kirje lähetetään kopiona tiedoksi 15 täyttäneelle alaikäiselle ja hänen huoltajilleen.

Kun muutoksenhakuelin katsoo asian tulleen selvitettyksi, voi se asettaa määräajan, jonka kuluessa mahdolliset lisäselvitykset tulee toimittaa muutoksenhakuelimelle sillä uhalla, että määräajan jälkeen saapuneet lisäselvitykset jätetään huomioimatta. Jos muutoksenhakuelimeltä tulee tieto selvityksen rajoittamisesta ja asiakas tämän jälkeen toimittaa lisäselvitystä Kelaan, tutkitaan ensiksi oikaisumahdollisuus normaaliin tapaan. Jos valituksenalaista päätöstä ei voida oikaista lainkaan, ei asiassa tehdä lisälausuntoa vaan lisäselvitys lähetetään muutoksenhakuelimelle saatteella. Lisäselvityksen siirtämisestä muutoksenhakuelimelle ilmoitetaan asiakkaalle kirjeellä. Asiakasta ei tässä tilanteessa kuulla.

Kela voi myös oma-aloitteisesti olla antamatta lisälausuntoa asiakkaan toimittamasta lisäselvityksestä, jos on ilmeistä, ettei lisäselvityksellä ole vaikutusta valitusasian käsittelyn kannalta. Lisäksi edellytyksenä on, että asiakas on jo aiemmin toimittanut runsaasti lisäselvitystä valitusasiaan liittyen. Kyse on poikkeusmenettelystä. Lisäselvitys lähetetään saatteella muutoksenhakuelimelle ja siirtämisestä ilmoitetaan asiakkaalle kirjeellä. Viime kädessä muutoksenhakuelin voi tällaisessa tilanteessa päättää, että Kelan tulee antaa asiassa lisälausunto ja että asiakasta tulee kuulla lisälausunnosta.

Jos vastuuyksikköön saapuu lisäselvityksiä muussa yksikössä ratkaistuihin asioihin, ne siirretään välittömästi kyseiseen yksikköön.

Muutoksenhakuelimelle ei tarvitse ilmoittaa asiakkaan olosuhteiden muutoksista (esim. osoitteenmuutos, kuolema).

1.9.1 Samaa etuutta koskeva uusi hakemus

Jos valittaja toimittaa valituksen vireillä ollessa uuden hakemuksen, joka koskee samaa etuutta kuin valitus, tulee selvittää, koskeeko uusi hakemus asiallisesti tai ajallisesti myös valituksenalaista päätöstä.

Jos uusi hakemus ei koske ajallisesti tai asiallisesti valituksenalaista päätöstä, uusi hakemus voidaan ratkaista ja antaa siihen päätös lopullisena.

Jos uusi hakemus koskee ajallisesti tai asiallisesti osaksikin valituksenalaista päätöstä menetellään seuraavasti. Jos hakemuksen perusteella etuus voidaan myöntää tai sitä voidaan korottaa, hakemus ratkaistaan uudella päätöksellä. Jos asiakkaan valituksessa esittämät vaatimukset voidaan hyväksyä osittain, annetaan uusi päätös väliaikaisena. Uusi päätös annetaan lopullisena, jos asiakkaan valituksessa esittämät vaatimukset voidaan hyväksyä kokonaan. Huom! Jos valitus on vireillä vakuutusoikeudessa ja valitus koskee muuta etuutta kuin työttömyysturvaa, annetaan päätös aina väliaikaisena riippumatta siitä, hyväksytäänkö asiakkaan vaatimukset osittain tai kokonaan.

Uusi hakemus ja siihen liittyvät asiakirjat, uusi päätös sekä asiaa koskeva lisälausunto lähetetään muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Jos uuden hakemuksen johdosta ei ole perusteita myöntää etuutta tai korottaa sitä, hakemusta ei ratkaista, koska hylkäyspäätöstä ei voi antaa väliaikaisena. Uusi hakemus ja siihen liittyvät asiakirjat sekä asiaa koskeva lisälausunto lähetetään muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Lisälausunnossa tulee todeta, että uusi hakemus on lisäselvitystä valituksenalaiseen asiaan. Myös Kelan kanta lisäselvitykseen tulee lisälausunnossa selvästi todeta.

Asiallisen ja ajallisen ulottuvuuden arviointi

Esimerkki 1: sairauspäiväraha

Esimerkki 2: yleinen asumistuki

1.9.2 Muuta etuutta koskeva uusi hakemus

Jos valituksen vireillöolon aikana saapuu muuta kuin valituksenalaista etuutta koskeva hakemus, siitä annetaan lopullinen päätös normaalilla tavalla. Muutoksenhakuelimelle on kuitenkin ilmoitettava kaikista sellaisista päätöksistä, joilla voi olla vaikutusta valituksen ratkaisemiseen. Esimerkiksi päivärahan myönnöstä tai kuntoutus- tai kuntoutusrahapäätöksestä on ilmoitettava, jos valittajalla on vireillä työkyvyttömyyseläkevalitus. Kyseisen päätöksen antanut yksikkö lähettää päätöksen tiedoksi muutoksenhakuelimelle.

1.9.3 Myöhässä saapuneet lisäselvitykset

Jos lisäselvitys saapuu muutoksenhakuelimeen joko suoraan valittajalta tai Kelan toimittamana sen jälkeen kun valitusasia on ratkaistu, mutta päätös on vielä postittamatta, vaihtelee menettely eri muutoksenhakuelimissä. Osa muutoksenhakuelimistä käsittelee valitusasian uudelleen lisäselvityksen vuoksi ja osa ei. Muutoksenhakuelimen ratkaisussa mukana olleet asiakirjat palautetaan aina yhteen nidottuna tai sidottuna. Asiakirjat, jotka eivät ole olleet mukana ratkaisussa, palautetaan erillään varsinaisesta valitusasiakirjanipusta. Jos lisäselvitys ei ole ollut mukana valitusasian käsittelyssä, tulee Kelassa tutkia lisäselvityksen merkitys ja

itseoikaisumahdollisuus. Jos lautakunnan päätöksestä valitetaan vakuutusoikeuteen, toimitetaan lisäselvitys sinne. Vakuutusoikeus ei enää palauta näitä asiakirjoja vaan arkistoi ne oikeudenkäyntiasiakirjoina vakuutusoikeudessa. Sama koskee myös lisäselvityksiä (esimerkiksi lääkärinlausuntoja), jotka muutoksenhakija itse on toimittanut Kelalle ja jotka Kela on toimittanut vakuutusoikeudelle muutoksenhaun yhteydessä.

- Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ei käsittele valitusasiaa uudestaan myöhässä saapuneiden lisäselvitysten vuoksi. Se ilmoittaa valittajalle kirjeitse lisäselvitysten myöhästymisestä (vain lääketieteellisen selvityksen osalta). Jos kyse on kuitenkin työttömyysturvaa koskevasta asiasta, lautakunta päättää tapauskohtaisesti, käsitelläänkö valitusasia uudelleen myöhästyneen lisäselvityksen vuoksi. Se ei erikseen ilmoita valittajalle lisäselvitysten myöhästymisestä.
- Opintotuen muutoksenhakulautakunta käsittelee valitusasian uudelleen, jos valitukseen tulee lisäselvitystä ratkaisupäivän jälkeen, mutta ennen päätöksen postittamista.
- Vakuutusoikeus ei käsittele valitusasiaa uudestaan myöhässä saapuneiden lisäselvitysten vuoksi. Se palauttaa myöhästyneen lisäselvityksen lähettäjälle ja ilmoittaa kirjeellä myöhästymisestä. Vakuutusoikeus ilmoittaa myös aina valittajalle lisäselvitysten myöhästymisestä.

1.10 Suullinen käsittely

Pyynnöstä tai tarvittaessa

Menettely muutoksenhakuelimessä on pääsääntöisesti kirjallista. Muutoksenhakuelin toimittaa suullisen käsittelyn, jos se katsoo sen olevan asian selvittämisen vuoksi tarpeen. Asianosaisen pyynnöstä suullinen käsittely on yleensä järjestettävä, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Suullisen käsittelyn järjestäminen on tarpeetonta esimerkiksi siinä tilanteessa, että asiasta ei ole saatavissa asiaan vaikuttavaa lisätietoa suullisessa käsittelyssä tai asia on jo selvä asiakirjojen perusteella. Asianosaisen kannalta vähäpätöisissä asioissa tai asioissa, joissa yksityisen oikeusturva ei edellytä suullisen käsittelyn järjestämistä, voidaan suullinen käsittely jättää asianosaisen pyynnöstä huolimatta järjestämättä.

Valittaja voi pyytää suullisen käsittelyn järjestämistä myös muutoksenhaun vireillä ollessa. Jos valittaja on pyytänyt suullisen käsittelyn järjestämistä, muutoksenhakuelin pyytää häneltä selvitystä siitä, minkä vuoksi hän pitää suullisen käsittelyn järjestämistä tarpeellisenä, ellei hän ole sitä aikaisemmin perustellut. Lisäksi tiedustellaan, mitä lisäselvitystä hän suullisessa käsittelyssä esittäisi. Muutoksenhakuelin lähettää tiedusteluun saadun vastauksen valituslausunnon antaneelle yksikölle tiedoksi.

Kutsu käsittelyyn

Kutsu suulliseen käsittelyyn lähetetään muutoksenhakuelimestä sille yksikölle, joka on antanut valituksesta lausunnon. Tämä koskee myös työtä tasattaessa annettuja päätöksiä. Kutsun saanut yksikkö päättää, kuka suulliseen käsittelyyn osallistuu. Jos valittajan vakuutuspiiri on muutoksenhaun aikana vaihtunut, vakuutuspiirit voivat sopia, kuka edustaa Kelaa suullisessa käsittelyssä. Suulliseen käsittelyyn osallistuva edustaa Kelaa valtakirjan nojalla. Suullisessa käsittelyssä on varauduttava lausumaan myös oikeudenkäyntikuluista, jos niitä vaaditaan vasta tuolloin.

1.11 Muutoksenhakuelimen päätös

Päätöksen täytäntöönpano

Kelan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Jos takaisinperintäpäätöksestä on valitettu ajoissa, ei sitä saa panna kuitenkaan täytäntöön. Päätös on lainvoimainen, kun siitä ei voida enää valittaa eli kun valitusaika on kulunut umpeen tai kun ylin valitusaste on antanut päätöksensä.

Jos muutoksenhakuelin on palauttanut asian uudelleen käsiteltäväksi, tai jos asia on palautettu Kelalle ensi asteena käsiteltäväksi, Kela ratkaisee asian palautetuilta osin uudelleen ja antaa valituskelpoisen päätöksen.

Muutoksenhakuelimen päätös pannaan täytäntöön, kun päätös on saavuttanut lainvoiman. Samalla vahvistetaan Kelan väliaikainen päätös. Väliaikainen päätös vahvistetaan joka tapauksessa, vaikka muutoksenhakuelin olisikin jättänyt valituksen tutkimatta esim. valituksen myöhästymisen takia.

- Muutoksenhakuelimen päätös voidaan panna poikkeuksellisesti täytäntöön ennen sen lainvoimaisuutta. Edellytyksenä tälle on, että valitus on hyväksytty kokonaan eikä Kela aio valittaa päätöksestä.

Muutoksenhakuelimen lainvoimainen päätös on se, jota noudatetaan. Jos muutoksenhakuelin on esimerkiksi määrännyt etuuden määrän muuttumisesta tiettyyn määrään, päätös voidaan korjata muutoksenhakuelimen päätöksen mukaiseksi teknisellä tarkistuksella. Muutoksenhakuelimen päätöksestä riippuu, annetaanko päätöstä vai riittääkö tekninen ratkaisu tai ilmoitus asiakkaalle. Kelan antama päätös on muutoksenhakuelimen päätöksen toimeenpanopäätös, josta ei ole oikeutta hakea muutosta siltä osin, kuin asia on ratkaistu muutoksenhakuelimessä.

Toimenpiteet

Tallenna tieto etuutta koskevasta valituksesta ao. etuuden tietojärjestelmään. Muutoksenhakuelimen päätöksen tultua tallenna myös päätöspäivämäärä.

1.12 Oikeudenkäyntikulut ja -maksut

Oikeudenkäyntikulut

Muutoksenhakuelin voi velvoittaa Kelan korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut. Etuuden hakemisesta aiheutuneita kuluja ei korvata, ainoastaan muutoksenhausta aiheutuneita kuluja voidaan korvata. Kela voi olla velvollinen korvaamaan valittajan oikeudenkäyntikulut osaksi tai kokonaan, jos on kohtuutonta, että tämä joutuisi pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Kohtuullisuuden arvioinnissa otetaan huomioon erityisesti ratkaisun lopputulos. Lisäksi voidaan ottaa huomioon asian oikeudellinen epäselvyys, asian merkittävyys asianosaiselle sekä osapuolten toiminta.

Kelan korvausvelvollisuutta harkittaessa otetaan huomioon se, onko oikeudenkäynti (muutoksenhaku) johtunut Kelan virheestä. Kelan virheestä ei ole kyse niissä tapauksissa, joissa päätöksen muuttuminen valitusasteessa perustuu siihen, että valittaja ei ole esittänyt riittävää selvitystä aikaisemmin etuutta hakiessaan. Tällöin

päätös on sinänsä "virheellinen", mutta Kelan menettely ei ole virheellistä, jollei riittävän selvityksen hankkimatta jättämisestä katsota viranomaisen selvitysvelvollisuuden laiminlyönniksi.

Asian tulkinnanvaraisuus voi myös olla peruste, jonka vuoksi korvausvelvollisuutta ei synny tai sitä tulee vähentää.

Korvattavia oikeudenkäyntikuluja ovat

- oikeudenkäyntikirjelmän (esim. valitus, kuulemisvastine) laatimisesta, asian ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen hankkimisesta ja muusta oikeudenkäynnin valmistelusta aiheutuneet kulut;
- suulliseen käsittelyyn tai muuhun oikeudenkäyntitilaisuuteen osallistumisesta aiheutuneet kulut;
- todistajalle tai asiantuntijalle maksettava korvaus;
- asiamiehelle tai avustajalle maksettava palkkio ja korvaus;
- muut oikeudenkäyntiin välittömästi liittyvät kulut (esim. tulkkaukset).

Korvausta voidaan suorittaa myös oikeudenkäynnin osapuolelle oikeudenkäynnistä aiheutuneesta työstä ja oikeudenkäyntiin välittömästi liittyvästä menetyksestä (esim. ansionmenetys).

Muutoksenhakuelin ei tuomitse oikeudenkäyntikuluja maksettaviksi, ellei niitä ole vaadittu. Jos asiakas on vaatinut oikeudenkäyntikulujaan korvattaviksi, ottaa Kela kantaa vaatimukseen valitus- tai lisälausunnossa.

Oikeudenkäyntimaksut

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja opintotuen muutoksenhakulautakunta eivät peri käsittelemistään asioista oikeudenkäyntimaksua. Sen sijaan vakuutusosoikeus voi tietyissä tilanteissa periä oikeudenkäyntimaksun Kelalta tai asiakkaalta.

Vakuutusosoikeus voi periä Kelalta 530 euron oikeudenkäyntimaksun, jos Kela on hakenut muutosta alemman muutoksenhakuasteen päätökseen ja vakuutusosoikeus hylkää valituksen tai jättää sen tutkimatta. Oikeudenkäyntimaksu voidaan periä, vaikka valitus peruutettaisiin.

Vakuutusosoikeus voi periä asiakkaalta oikeudenkäyntimaksun, jos asiakas on hakenut muutosta alemman muutoksenhakuasteen päätökseen vuokranantajan, työnantajan, yrittäjän tai ammatin- taikka elinkeinonharjoittajan ominaisuudessa ja vakuutusosoikeus hylkää valituksen tai jättää sen tutkimatta. Oikeudenkäyntimaksu voidaan periä, vaikka valitus peruutettaisiin. Yksityishenkilön kohdalla oikeudenkäyntimaksu on 270 euroa ja muiden kohdalla 530 euroa.

Vakuutusosoikeus ei peri asiakkaalta oikeudenkäyntimaksua, jos asiakas on hakenut muutosta omassa etuusasiassaan. Etuusasiassa tarkoitetaan tässä myös erilaisia Kelan myöntämiä palveluita, kuten kuntoutusta tai vammaisen henkilön tulkkaukspalvelua. Vakuutusosoikeus voi kuitenkin periä oikeudenkäyntimaksun, jos asiakas on hakenut alemman muutoksenhakuasteen päätöksen poistamista ja vakuutusosoikeus hylkää poistohakemuksen. Lue lisää päätöksen poistamista koskevasta ohjeesta.

Vakuutusosoikeuden oikeudenkäyntimaksuista löytyy lisätietoa [vakuutusosoikeuden sivuilta](#).

Kulujen maksaminen

Oikeudenkäyntikulujen korvaus maksetaan valittajalle itselleen, vaikka hän olisi käyttänyt asiamiestä. Vain jos asiamies esittää valtakirjan korvauksen maksamiseksi suoraan hänelle, maksetaan korvaus asiamiehelle.

- Jos muutoksenhakuelin on velvoittanut Kelan maksamaan korvausta valtiolle, lähettää oikeusrekisterikeskus erikseen Kelalle laskun, jonka tietojen perusteella maksu suoritetaan.

Kulujen maksamisesta käytännössä lue Oikeudenkäyntikulujen ja maksujen prosessikuvaus.